

OCUCIĆ SIĘ (78) *vb pf*

ocucić się (78), [**oczucić się**].

się (44), sie (34).

o jasne.

inf ocucić się (4). ◇ *fut* 1 sg ocucę się (1). ◇ 2 sg ocucisz się (1). ◇ 3 sg ocuci się (9). ◇ 2 pl ocucicie się (1). ◇ 3 pl ocucą się (8). ◇ *praet* 1 sg m ocuciłem się, -em się ocucił (2). ◇ 3 sg m ocucił się (11). *f* ocuciła się (1). ◇ *imp* 2 sg ocuć się (11). ◇ 1 pl ocucimy się (1). ◇ 2 pl ocucicie się (5). ◇ 3 pl niech się ocucą (1). ◇ *con* 2 sg m byś się ocucił (1). ◇ 3 sg m by się ocucił (3). ◇ 2 pl m pers byście się ocucili (1). ◇ *part praet act* ocuciwszy się (17).

Sł stp notuje, Cn s.v. ocucam się, Linde XVI w. s.v. ocknąć.

Obudzić się ze snu; evigilare PolAnt, Vulg; expergisci Mącz, PolAnt; excitari PolAnt, Cn; surgere Vulg, Cn; exsurgere Vulg (78) : Bog [...] We śnie fie mu ieft vkazał: Rzekąc/ wftań á k morzu fie pośpiełz A támo wielki fkarb náydziełz. On iák fie fkoro ocucił/ Bieząc tám ná zboyce łuczył *BierEz* 12v, L4, Q3v; *MurzNT Luc* 8/24; *KrowObr* 221; A gdy fię ocucił Noe po onym winie swoim/ á dowiedział fię o tym co iego namłodfzy fyn iemu vczynił [*rozgniewał się*]. *BibRadz Gen* 9/24, *Ps* 16/15, *4.Esdr* 12/3, *Mar* 4/39, *Luc* 8/24; kurowie poią kilka rázow przededniem/ áby fie káždy ocucił á baczył gdzye leży *BielKron* 24; *Expergiscor, Ocucić fie/ Ze fnu powftác. Mącz* 111c, 194d; *ták wfypiaią ony ktore máią rzázác. A kiedy chcelz obudzić/ weźmi foku Opichowego [...]/ tymże mu nozdrze pomáz/ Ocucić fye. SienLek* 57; niemoże fie nigdy ocucić w noczy/ áby nie fłyfzáła wymyfloney muzyki *GórnDworz* Bb4, S8v, T2v; *HistRzym* 65v; *BudBib Is* 29/8; wnocy vkazał mu fię Pan Iezus weśnie [...]. ocucił fię y płącząc/ modlił fię *SkarŻyw* 135, 99, 259, 347; *WerGość* 251; *Idy góry rozpádły wiérzch/ kámięnie rzucił/ A ná tak niezwykły trzałk Tritón fie ocucił GórnTroas* 17, 34; A on był ná zádzie łodzi fpiąc ná wezgłowku: y obudzili go/ y mówili mu: Náuczycielu/ niedbałz ty iż giniemy? A ocuciłfzy fię zágroził wiatrowi *WujNT Mar* 4/39, *Luc* 8/24, *Act* 16/27.

W przeciwstawięniach: »być snem obciázony (2), spać (2), zasnąć, zdrzymać się ... ocucić się« (6): A Piotr i ci ktorzy z nim byli/ byli fnem obciázeni/ A ocuciłfzy fię virzeli chfałe iego i dwu mężów z nim ftoiących. *MurzNT Luc* 9/32; Ocucił fie Krol y zálię zálnął *BielKron* 16v; *HistHel* Cv; *Spiciełz iuz náwet: ále fie ocucicie CzechRozm* 238; *WujNT Luc* 9/32; A iefliże fię zdrzymał: pewnie fię ocuci *KlonWor* 48.

Zwrot: »(jakoby) ocucić się ze snu« = *excitari a somno PolAnt; exsurgere a somno Vulg* (3): y powyadaly mu mowiac/ Iozef fin twoi żyw [...] wflyfzawłfy to iakob iako by ocuciłfzy fię ściężkyego fnu á wfzakoż niewierzył ym *HistJóz* Ev; *BibRadz Matth* 1/24; *WujNT Matth* 1/24.

Przen (40) : Biada/ ktory mowi drewnu/ ocuć fię/ wftań/ y kámięniowi niememu [*o wizerunkach Boga i świętych*] *KrowObr* 111.

a) *Opamiętać się, przestać grzeszyć lub trwać w beczynności; vigilare PolAnt, Cri; animum erigere Mącz* (17) : Ocucicie fie fpráwiedliwi/ á nie grzełfście/ boć niekthorzy nie wiedzą o Bogu *Leop* 1.*Cor* 15/34; á zali fię nie ocucą pędko ktorzy cię nágábác będą *BibRadz Hab* 2/7, *Eccli* 33/16; *Animos erigite ad audiendum, Posłuchaycie pilnie/ Ocuccie fie. Mącz* 350c; Ocucze fie tedy nędzniku ocuć/ á niechciey więcey leżec thák w tey niedbáłości fwoiey *RejPos* 180, 223v [2 r.]; A *ták czás by fie*

nam ocucić/ á themu okrutnikowi niewinny lud/ brácią náfzą/ z rąk iego krwáwich [...] wyrwác. *KwiatOpis D; OrzJan 112; WujNT 1.Cor 15/34; [Wždy fię kiedy ocućmy/ á vczuymy iż miedzy námi ieft [Chrystus] SkarKaz 22a (Linde)].*

ocucić się z czego (5): Takiełz thy gdyłz fię ocuciłz z grzechu/ á gdyż fię naydziełz krom łálki y cnot/ słufznie małz płákác. *HistRzym 65v; Ewángelia [...] iáko trábá/ ták w głos vkázuie Chryftuśá ónego być: [...] áby się ocucił świát z nieumiejętności á z gnuśności/ w którój był BiałKat 21. Cf »ocucić się ze snu«.*

W charakterystycznych połączeniach: ocucić się lepiej, prędko, skoro; ocucić się przykładem; czas się ocucić; ocucić się z gnuśności, z grzechu, z nieumiejętności.

Zwrot: »ocucić się (jak) ze snu« [szyk zmienny] (2): *RejPosWstaw [21²];* Ocućmy fię iák ze fnu/ á chćieymy dobrego Co by Koronie było ták pożytecznego. *WierKróc A3.*

Szeregi: »obaczyć się i ocucić« (1): Czemu fię vždy kiedy nieobátzyćie/ y nieocucicie? *KrowObr 159v.*

»obudzić się i ocucić« (1): ták oto w fwym wielkim niedbálftwie zgnuśnieli/ y práwie ftrętwieli/ á Pánie Boże day żeby fię kiedy przykładem náfzym obudzić y ocucić mogli *BibRadz *5.*

b) O Bogu: zacząć ingerować w ludzkie sprawy; evigilare Vulg, PolAnt (9) : Powftánże przecz długo fpifz o moy miły Pánie/ Ocuć fię á nye pądż nas w wyczné zányedbánye *LubPs M2; KrowObr 80; BibRadz Ps 7/7, 58/6; BudBib Ps 58/5[6];* Lecż im to przedsię nie pomoże/ ocucił fię bowiem pan/ y powftał áby fądził ziemię *NiemObr 65.*

ocucić się k komu (1): Iefli będziełz czyłty y w proftocie chodził/ wnet ocuci fię ktobie/ y vczyni fpokoyny przybytek fprawiedliwości twoiey *Leop Job 8/6.*

W porównaniu (2): *LubPs S2; Ocućł fye pan/ iáko gdy kto fnem zmorzony Wyfpał wino wczoráyłze/ y wftał wytrézwiiony. KochPs 118.*

c) Powrócić do życia, ożyć; suscitari PolAnt (12) : Niech fię ocucą / á niech wnidą narodowie w dolinie Iozáfath/ ábowiem tám záliedę na fąd wftyłkich okolicznych narodow. *BibRadz Ioel 3/12; BielKron 467v; GrzegŚm 8, 11, 13 [2 r.];* A mnodzy ktorzy fpią wziemi (á w) prochu ocucą fię/ ci do żywotá wiecznego/ á ci ná vráganie y ná odrzucenie wieczne. *BudBib Dan 12/2 [przekład tego samego tekstu BielKron, GrzegŚm (4)].*

ocucić się z czego (1): wiele tych ktorzy leżą w prochu ocucą się iedni ku wiecznemu żywothowi/ á drudzy ná pohánbienie (*marg*) Daniel xij. Verfu ij, Sprochu się ocucą. [...] (–) *GrzegŚm 8.*

W przeciwstawieniach: »zasnąć (2), spać ... ocucić się« (3): *LubPs L3; Y vpoię kśiążętá iego/ [...] że fpác będą fen wieczny/ á nie ocucą fię BudBib Ier 51/57; Drugie tákże dziećię ná płác y prośbę mátki ku żywotu modlitwą fwoią przywroćił, mowiac: idz corko á chwal P. Bogá: bo záfnęło dziećię to: ále fię ocuci nim do domu doydziełz. SkarŻyw 311.*

Zwrot: »ocucić się w Panie« = obudzić się po śmierci dopiero na Sąd Boży (1): A to było záwždy ich złościwe mnimánye/ Ey yełlic fię powáli iścyec nye powftánye/ Ano wyęc ten co záłnye ocuci fię w Pánye [*Verbum iniquum constituerunt adversum me: Nunquid qui dormit non adiciet ut resurgat? Vulg Ps 40/9; zali, który fpi, więćej nie powstanie? WujBib]. LubPs L3.*

Szereg: »ocucić się i powstać z martwych« (1): mowi: Ocuć się który śpi/z/ y powstań z martwych [Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis]/ á oświeci cię Chrystus. *WujNT Eph 5/14.*

d) *Zacząć się ruszać (1)* : ná ten czas iedną głową śpokoim śtoiąca/ którą była wpośrodku/ ocuciła się *BudBib 4.Esdr 11/29.*

Synonimy: ocknąć, ocknąć się, przebudzić się.

Formacje współrdzenne cf OCUCIĆ.

Cf **OCUCIĆ, OCUCONY**

DD